VIIKONVAIHDE

PASSIPAIKALLA

Sotilaallisen lyhyesti

Kolmesta asiasta syntyy eduskunnassakin vuorenvarmasti pitkä keskustelu: viinasta, seksistä ja armeijasta. Niin myös, kun hallitus päätti säästää kuusi miljoonaa lyhentämällä asevelvollisuusaikaa 15 vuorokaudella.

Markus Mustajärvi (vr.) laski, että säästö on suunnilleen sama, joka kuluu kun yksi JASSM-ohjus ammutaan taivaan tuuliin. Eduskunnassa harvoin esiintyvä **Mikael Jungner** (sd.) oikaisi, ettei uudistusta tehdä säästöjen vuoksi. Kantahenkilökunta haluaa rauhoittumisaikaa saapumiserien välillä. Jouluna ja juhannuksena ei muutenkaan rauhan aikana sodita.

Janne Sankelo (kok.) muistutti, että asevelvollisuuteen kuuluu sotateknisten taitojen lisäksi myös sotilaskasvatus. 165 vuorokautta tuntuu hänestä lyhyeltä ajalta opettaa sotilaallista tottelevaisuutta.

Jussi Niinistö (ps.) suri, että kertausharjoituksiin pääsevät enää johtajat. **Timo Korhonen** (kesk.) muistutti varusmiespalvelun lisäävän kansallista yhteenkuuluvuutta. Siksi pitäisi edelleen kutsua palvelukseen myös ne, joiden fyysinen tai psyykkinen suorituskyky ei ole parhaasta päästä.

Ihalainen ykköseni

Ylen A-studio laittoi ministerit paremmuusjärjestykseen hallituksen yksivuotistaipaleen kunniaksi. Pääministeri **Jyrki Katainen** (kok.) voitti. Sitten seurasivat **Jutta Urpilainen** (sd.), **Lauri Ihalainen** (sd.) ja **Krista Kiuru** (sd.).

Rankingin olivat tehneet valitut politiikan toimittajat. Minulta ei kysytty, mutta samaan suuntaan olisivat ajatukset menneet.

Omalla listallani ykkösenä on työministeri Ihalainen, joka on juossut kokoon vaativia ratkaisuja, jotka ilman häntä luultavasti olisivat jääneet syntymättä. Pääministeri Katainen on pitänyt sekavan porukkansa hyvin koossa. Asunto- ja viestintäministeri Krista Kiuru ratkaisi vaikean Ylen rahoitukseen, mutta äärioloissa hänen kestävyyttään ei ole vielä testattu.

Olisi korkea aika

Häntäpään valvojasta ollaan hyvin yksimielisiä. Peruspalveluministeri **Maria Guzenina-Richardsonin** (sd.) veroista epäonnistujaa pitää etsiä työministeri SMP:n **Urpo Leppäsen** ajoista asti.

SDP:n puoluejohtaja Jutta Urpilainen ei tunnetusti anna koskaan periksi. Tämän henkilövalinnan kohdalla olisi korkea aika tehdä poikkeus.

Moni kollega nimesi epäonnistujaksi opetusministeri **Jukka Gustafssonin** (sd.), koska hänen blogeissaan on kirjoitusvirheitä. En oikein ymmärrä arviota. Gustafsson sentään ratkaisi peruskoulun tuntijaon, joka edellisen opetusministerin **Henna Virkkusen** (kok.) jäljiltä oli toivottomassa solmussa.

Ammattikorkeakoulupaikkojen karsiminen on Gustafssonille epäkiitollinen tehtävä, mutta mitä se on Virkkusen kuntauudistuksen rinnalla.

Kadonneet lampaat

Työministeri Lauri Ihalaisen seuraava vaikea tehtävä on nuorten yhteiskuntatakuun toteuttaminen. Kaikille nuorille on järjestettävä joko työtä tai opiskelupaikka.

40 000 nuorta on kadonnut yhteiskunnalta. Heidän palauttamisekseen Ihalainen joutuu nielemään monia periaatteita, jotka aikoinaan SAK:n puheenjohtajana toi juhlavasti julki.

Hyviä neuvojia ei Ihalaiselta näinä päivinä puutu. VATT:n uusi ylijohtaja **Juhana Vartiainen** (sd.) vääntää mutkia suoriksi ruotsalaisessa kansankodissa oppimallaan innolla. Nuorten palkkojen alentaminen ja sosiaaliturvan leikkaaminen aiheuttavat puoluetovereille vatsanväänteitä. Kotihoidon tuen leikkaamisesta hiiltyy oppositio.

Eduskunnassa aika moni on **Pirkko Mattilan** (ps.) linjoilla. Koulun pitäisi paremmin valmistaa työelämään. **Jari Myllykoski** (vas.) epäili nykyisten teoreettisten ammattitutkintojen järkevyyttä.

Inkeri Kerolan (kesk.) mielestä keskustelua eläkeiän nostosta pitää siirtää myöhemmäksi. Jos emme osaa ohjata nuoria työelämän suulle, eläkkeille ei ole maksajia.

Eläkeikäkeskustelun itsepintainen kiirehtiminen oli pääministeri **Matti Vanhasen** (kesk.) ainoa varsinainen virhe. Hiljalleen keskusta havahtuu porvarihallituksen ikeestä

PEKKA ALAROTU

VIIKON VÄRSSY

Ranskan, Kreikan vaalit
pian veloista saatavia
kun sossut usuttavat
rehkimään raatavia

rahakoneelle paperia
sille ukkojen kuvia
Välimeren rannoille
leipää ja huvia

toveri toverilleen
kättä näin paiskaa
syöttää EU:n pajatso
velttoa, laiskaa

Kataisen rooli:
EU:n autuutta todista!
vaikka huussinkin ovi
oisi pantattu kodista

JUHA AALTOILA

MT 50 VUOTTA SITTEN – LA 12.5.

Tähänastinen toukokuu normaalia kylmempi

Tähän astinen toukokuu on ollut tavallista kylmempi. Ilmatieteelliseltä keskuslaitokselta saatujen tietojen mukaan oli toukok. 1–10 p:ien keskilämpö esim. Helsingissä, Turussa ja Tampereella 6, Lappeenrannassa ja Joensuussa 5, Vaasassa ja Kajaanissa 4 lämpöastetta ja Sodankylässä 1 lämpöaste. Nämä arvot ovat yleensä 1–2 astetta tavallista matalammat. Suurimmassa osassa Lappia on vielä 1–4 dm:n vahvuinen lumipeite.

LAURI SALMINEN

Anja Moisio (vas.) hävitti kuuliaisesti neljä lottapukua, kun järjestö lakkautettiin. Liisa Kinnunen nosti rohkeasti kielletyt kirjat kodin kunniapaikalle.

Lotan tarina juhlistaa äitienpäivää

Lottamuseo avaa ovensa äitienpäivänä uudella Lotan tarina -näyttelyllä. Anja Moisio ja Liisa Kinnunen pääsivät viime viikolla muiden kutsuvieraiden joukossa kurkistamaan, kuinka tarinat kietoutuvat heidän omaan lottahistoriaansa.

TUUSULA (MT)
Viitasaarelainen **Anja Moisio** lähti rintamalle 17-vuotiaana. Kurssit oli käyty ja lottalupaus annettu Saarijärven kirkossa.

Ensimmäinen kutsu vei Suomussalmen Juntusrannan kanttiiniin. Kesäksi piti tulla kotiin maataloustöihin.

Seuraavina jatkosodan talvina vuorossa olivat Kemijärvi, jälleen Suomussalmi ja viimeisenä Syväri.

”En ymmärtänyt pelätä, vaikka tykit ampuivat joskus kanttiinin yli ja minunkin viereltäni meni konekiväärisuihku.”

Jäätyneitä lanttuja
Raskaimmat muistot ovat kenttäsairaalasta, jossa nuori muonituslotta tuurasi muutaman viikon. ”Minun ikäiseni miehet huusivat äitiä, ja lauta-arkkuja tehtiin koko ajan sairaalan takana.”

Pula ruuasta oli pahinta Kemijärvellä, jossa tehtiin rautatietä kohti Sallaa. Nuoren lotan mieleen ovat jääneet jäätyneet lantut ja ruisjauhot padan pohjalla.

”Ihminen rokotettiin silloin niin suurella neulalla, että siviilissä saa tulla aika paljon pahaa ennen kuin minä hätkähdän”, 88-vuotias Moisio sanoo.

Susiturkki päälle
Pihtiputaalla syntynyt **Liisa Kinnunen** osallistui ilmavalvontaan kotirintamalla jo 14-vuotiaana, kun talvisota syttyi.

”Se oli ensimmäinen komennukseni, kun asuin lähellä kirkkoa ja suojeluskunnan taloa. Sivukyliltä ei niitä aikuisia lottia niin sukkelaan saatu, kun ilmavalvonta oli määrätty aloitettavaksi.”

Enimmäkseen Kinnunen toimi talvisodan aikaan aputyttönä suojeluskuntatalolla. Jatkosodan alussa hän otti täyden vastuun ilmavalvontavuoroista kirkon torniin rakennetussa vartiopaikassa.

”Meitä oli vuorossa aina kaksi kerrallaan. Talvella saatiin omien vaatteiden päälle metsäyhtiöiden susiturkkeja, jotka eivät päästäneet tuulta eikä pakkasta läpi.”

Kiikarin takana piti olla tarkkana. ”Ei saanut tehdä käsitöitä eikä ollut lupa istuakaan.”

Mitään liian raskasta tai pelottavaa ei tornilotan kohdalle sattunut.

”Murheellisinta oli, kun sankarihautajaisia oli niin paljon. Siihen ei tottunut, aina sattui”, 86-vuotias Kinnunen muistelee.

Koko elämän sisältö
Lottajärjestön lakkauttamisesta on pian seitsemän vuosikymmentä. Kokemus oli raskas 1920-luvulla syntyneille naisille, jotka pikkulotista alkaen kasvoivat maanpuolustushenkeen.

”Tuntui ihan hirveältä, kun se vapaaehtoinen maanpuolustustyö oli ollut koko elämän sisältö. Oli kuin meiltä olisi revitty kaikki”, Kinnunen muistelee.

Lottapuvut ja -merkit piti hävittää, ja niin Anja Moisio tunnollisesti tekikin. Liisa Kinnunen kapinoi.

”Kaikki kielletyt kirjat nostin oikein juhlahyllylle. Lottapuku hävisi sen takia kun tein siitä lapselle housut.”

Maineen palautus
Nyt lottaneuloja ja ansioristejä voidaan taas kantaa avoimesti ja arvokkaasti. Käänne tapahtui 21 vuotta sitten, kun valtiovalta antoi virallisen tunnustuksen lotille.

Syvärannan Lottamuseon näyttely alkaa viime vuosisadan alusta, kun naiset alkoivat aktiivisesti vastustaa venäläistämistoimia.

Kierros päättyy valokuvien muodostamaan kunniaseinään, josta moni lotta saattaa vielä korkeasta iästä huolimatta löytää itsensä.

Rintamalotan arki oli kaukana nykyajan kylpyhuonekulttuurista. Valokuvia katsellessa voi vain ihmetellä, miten virkatuilla kuukautissidesuojilla tultiin pesuvati- ja telttasaunaoloissa toimeen.

Pelleilläkin jaksettiin vaikka juoksuhaudan pohjalla, kun siihen tuli tilaisuus. Valokuvaan on ikuistettu muun muassa suomenruotsalaisten lottien bändi kitaroineen.

Näyttely kertoo myös Lotta Svärd -järjestön arvomaailmasta ja sen avartumisesta etenkin sotavuosina.

Aktiivisten naisten historia ei päättynyt sotaan. Samat vahvat lotat alkoivat pyörittää työmaaruokailua, toimia martoissa ja monissa muissa naisjärjestöissä.

Harva kenties muistaa, että lotat vastasivat ruokailusta myös vuoden 1952 olympialaisissa.

TARJA HALLA

Anja Moisio (kuvassa) on Liisa Kinnusen ohella yksi tulevan lottadokumentin esiintyjistä.

Tuottaja Raimo Salon nuorimmat haastateltavat ovat 86-vuotiaita.

FAKTAT

Jäseniä joka kylässä

Lotta Svärd toimi vuosina 1921–1944 naisten vapaaehtoisena maanpuolustusjärjestönä.
Jäsenmäärä kasvoi sotavuosina huikeasti. Sodan päättyessä järjestöön kuului noin 240 000 lottaa ja lottatyttöä.
Valtioneuvosto lakkautti Lotta Svärd - järjestön 24.11.1944 valvontakomission käskystä.
Lotat saivat rauhan aikana valtiovallan virallisen tunnustuksen työstään vasta vuonna 1991 puolustusministeri Elisabeth Rehnin kaudella.

Lottamuseo sijaitsee kulttuurinähtävyyksistä kuulussa ympäristössä Tuusulan Rantatiellä.

Dokumentti lotista valmistuu syksyllä

Vielä elossa olevat lotat saavat äänensä kuuluviin dokumenttielokuvassa Viimeinen testamentti. Tilaaja on Syvärannan Lottamuseo.

”Ei tämän jälkeen kukaan enää näin isosti kerää tätä tietoa ja kokemusta. Ikä tulee vastaan”, elokuvan tuottaja ja kuvaaja **Raimo Salo** arvioi.

Nuorin haastateltu lotta on 86-vuotias, vanhin on täyttänyt sata vuotta. Joukossa on kymmeniä lottia, joita Salo on haastatellut eri puolilla maata Lapista eteläisimpään Suomeen asti.

”Tässä dokumentissa mennään sen harmaan puvun ja kaulusten taakse.”

Pikkulotatkin saavat puheenvuoron, onpa mukana vintagehenkinen nykylottakin.

Salo on aiemmin tuottanut dokumentin Sotalesken suru, joka esitettiin Ylen TV1:ssä. Sotilaskotiliitolle hän tuotti dokumentin Rusinoita pullassa.

Tuottaja tunnetaan myös muusikkona. Tenoriluutnantti on erikoistunut tulkitsemaan sota-ajan iskelmiä.

Lokakuussa valmistuvan dokumentin käsikirjoituksesta ja ohjauksesta vastaa **Esa Sironen**. Päärahoittajia ovat Lotta Svärd -säätiö, Maanpuolustuksen kannatussäätiö ja Kaatuneiden muistosäätiö.

TARJA HALLA